

Kratki nasveti za izboljšanje slovenščine

Kratki jezikovni nasveti za vsakdanjo rabo vam bodo pomagali izboljšati tako pisno kot ustno izražanje v slovenskem jeziku. Nasveti so nastali na podlagi dolgoletnih izkušenj lektorja, zato jedrnato razložijo bistvene težave uporabnikov jezika ter podajo učinkovite rešitve.

Miha Knavs

Miha Knavs

Kratki nasveti za izboljšanje slovenščine

Izdal in založil Abecednik, 2012

© Abecednik, 2012. Vse pravice pridržane.

Prva izdaja

Brezplačna publikacija

Način dostopa: www.abecednik.si

Na voljo v formatih .pdf, .mobi in .epub

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'36(035)(0.034.2)

KNAVS, Miha, 1981-

Kratki nasveti za izboljšanje slovenščine [Elektronski vir] / Miha Knavs. - 1. izd. -
El. knjiga. - Veliki Vrh : Abecednik, 2012

Način dostopa (URL): <http://www.abecednik.si>

ISBN 978-961-93368-0-9 (pdf)

ISBN 978-961-93368-1-6 (mobi)

ISBN 978-961-93368-2-3 (ePub)

263446784

Kazalo

KAZALO	2
O AVTORJU	4
KAJ JE »KNOW-HOW«?	5
POZNATE RAZLIKO MED SVOJ/VAŠ?	5
JE DANES VALENTINOVO ALI VALENTINOVO?	6
HM ... PRI NJEM ALI PRI NJEMU?	7
OD KDAJ JE PRED TREMI PIKAMI PRESLEDEK?!	8
KONČNA LOČILA – PIKA, KLIKAJ, VPRAŠAJ	8
OKLEPAJ	8
POŠEVNICA	8
PODPIČJE	9
DVOPIČJE.....	9
TRI PIKE	9
ČRTICA JE ČRTICA, MENI JE VSEENO!	10
POMIŠLJAJ (–)	10
VEZAJ (–)	11
GEORGEA, GEORGA ALI GEORGEJA?	13
V MESECU APRILU	14
SLOVENŠČINA O PRAZNIKIH	15
DEDEK MRAZ, DEDEK MRAZ ALI DEDEK MRAZ?	15
ŽELIM VAM MIREN BOŽIČ ALI BOŽIČ? IN SREČNO NOVO LETO ALI NOVO LETO?.....	15
V KOLIKOR RABITE DESIGN & KOMFORT	16
V KOLIKOR BOMO KRATKI IN JEDRNATI	16
RABIM ALI POTREBUJEM NOVO KOLO?	16
MINUTA ZA PURIZEM	17
O KLETVICAH V SLOVENŠČINI	18
ALI SLOVENCİ SPLOH IMAMO SVOJE KLETVICE?	18
NAŠTEJTE NEKAJ KREPKIH!	18
VSE NAŠE KLETVICE IZHAJAJO Z JUGA.....	18
HOČEMO JIH VEČ, PRI PRIČI!	19
SPREMEMBE NA PODROČJU JEZIKA	19
PODROČJE, OBMOČJE ALI KAJ TRETJEGA?	19
POSREDOVANJE INFORMACIJ	21
ZAKAJ JE V ZGORNJIH PRIMERIH RABA GLAGOLA POSREDOVATI NAPAČNA?	21

SOOČITE SE S KRIZO	22
MEJE SLOVENŠČINE	23
NAUČITE ME PRAVILNO ZAPISATI DATUM!	25
KAJ PA VEJICE PRI ZAPISU DATUMA?	25
GREM DELAT ALI GREM DELATI?.....	26
KRATKA VAJA.....	27
KAJ POMENI BESEDA VOLITI?	27
SI ŽELITE SVOJEGA POMERKAČA?	27
NA KRATKO O RABI KRAJŠAV.....	28

O avtorju

Miha Knavs, profesor slovenščine, se že več kot desetletje ukvarja s slovenskim jezikom. Med študijem na mariborski Filozofski fakulteti je sodeloval s Fakulteto za elektrotehniko, računalništvo in informatiko pri mednarodnem projektu LC-STAR (Lexica and Corpora for Speech-to-Speech Translation Components) z namenom razvoja jezikovnih virov, ki so potrebni za strojno simultano prevajanje govora. Njegovo delo je obsegalo razvoj oblikoslovnih in glasoslovnih slovarjev ter gradnjo korpusa govorjenih besedil.

Poleg dela na fakulteti je začel sodelovati tudi z večjimi slovenskimi založbami kot lektor leposlovnega in izobraževalnega gradiva. Po študiju se je zaposlil v večjem slovenskem prevajalskem podjetju kot skrbnik kakovosti prevodnih besedil in vodja prevajalskih projektov. Pri tem je posebno skrb posvečal razvoju optimizacije prevajalskega procesa za doseganje najboljših rezultatov.

Zaradi velike želje po razvijanju komunikacijskih poti je poleg raziskovalnega in lektorskega dela začel učiti slovenščino za tujce in leta 2011 uspešno opravil izobraževanje za učenje slovenščine kot drugega/tujega jezika na Centru za slovenščino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Svoje znanje in kompetence je združil pod okrilje podjetja Abecednik, ki nudi jezikovne storitve. Vodilo podjetja je, da je samo najboljša storitev dovolj dobra storitev.

Ta knjižica z izbranimi jezikovnimi nasveti za vsakdanjo rabo je na voljo brezplačno na spletni strani www.abecednik.si. Če se vam zdijo informacije koristne in bi jih radi delili z drugimi, jih povabite na Abecednikovo spletno stran za brezplačen prenos.

Kaj je »know-how«?

Ste se že srečali z izrazom »**know-how**«? O njem zadnje desetletje običajno govorijo podjetja. Vendar imamo za to tujko tudi slovenski izraz, in sicer **znanje**.

→ Primer: *Ponudili smo jim svoj »know-how«.* Bolje: *Ponudili smo jim svoje znanje.*

V sodobnem podjetništvu se je pojavila še ena beseda, prevzeta iz angleščine – »**win-win**« situacija. To pomeni, da je na primer pri pogajanjih vsaka stran dosegla svoja pričakovanja in tako so na koncu vsi udeleženci zadovoljni. V slovenščini lahko namesto »win-win« uporabimo domači izraz **dobim-dobiš**.

→ Primer: *Želeli smo doseči »win-win« situacijo.* Bolje: *Želeli smo doseči stanje dobim-dobiš.*

Poznate razliko med svoj/vaš?

→ *Tožnik tožencu ni posodil svojega avta, temveč bratovega. Brat za to, da je tožnik posodil njegov avto, ni vedel.*

Čigav avto je bil posojen, tožnikov ali bratov?*

Povratni svojilni zaimek izraža lastnino osebkav stavka. Preberite še ta primer in pomislite, kakšna je razlika v pomenu (v katerem primeru bo novica bolj zanimiva za rumeni tisk?):

→ *Prva dama je prišla na sprejem s svojim/z njenim možem.***

* Pravilni odgovor: bratov.

** Rumeni tisk se bo navduševal nad izbiro ... z njenim možem; zvesta žena bo prišla s svojim možem.

Je danes Valentinovo ali valentinovo?

Če komu pisanje praznikov dela težave, je tu kratek nasvet: **imena praznikov ali posebnih datumov, razen tistih, ki so izpeljana iz priimkov** (Prešernov dan ipd.), **pišemo z malo začetnico**.

Tako torej:

- prvi maj,
- dan slovenske državnosti,
- dan mrtvih,
- vsi sveti,
- božič,
- velika noč,
- binkošti,
- novo leto,
- svečnica,
- jurjevo,
- kres,
- šmaren,
- silvestrovo,
- jožefovo,
- pust,
- advent – in tudi valentinovo.

Hm ... pri njem ali pri njemu?

→ Preberite povedi: *Srečali smo se pri njegovemu predstavniku za stike. Pri njemu doma je vedno prijetno vzdušje.*

Sta zgornji povedi pravilni? Žal ne, čeprav velikokrat slišimo ali beremo podobne besedne zveze. Zakaj ne? Gre za tipično mešanje mestnika (*pri kom ali pri čem?*) in dajalnika (*komu ali čemu?*) pri samostalniških zaimkih in pridevniških besedah moškega in srednjega spola.

Kadar ne veste, katero obliko uporabiti, **si pomagajte s spodnjo shemo:**

Dajalnik – *komu ali čemu?* (dam):

- njemu,
- lokalnemu vrtcu,
- sivemu teletu.

Predlogi: *h/k, kljub, nasproti:*

- ustavnemu sporu.

Mestnik – *pri kom ali pri čem?* (sem):

- pri njem,
- pri lokalnem vrtcu,
- pri sivem teletu.

Predlogi: *pri, na, ob, o, v, po:*

- ustavnem sporu.

Od kdaj je pred tremi pikami presledek?!

Končna ločila – pika, klicaj, vprašaj

Postavimo jih na koncu eno- ali večstavčne povedi. **Vedno so levostična**. Kaj to pomeni? Da se na levi strani držijo besede, ki zaključuje poved, **za ločilom je vedno presledek**.

→ Primer: *Je Jaka v šoli? Ne. Šprica pouk!* Nepravilno: *Je Jaka v šoli?Ne.Šprica pouk.*

Že slišim nekoga vzklikati: »Hej, kaj pa pika pri zapisu števil? Je levostična?«

Kot so vas naučili že v šoli, pri slovenščini **ne gre brez izjem**. Kadar piko pišemo med deli števil, da ločijo enote različnih stopenj, takrat **ne pišemo presledkov**: ob 8.15 (ob osmih in petnajst minut), 10.000 (deset tisoč); če zaznamuje »krat«, je nestična in postavljena višje ($5 \cdot 2 = 10$). Pika je stična tudi pri zapisu elektronskega naslova (ime.priimek@primer.si) in UDK-klasifikaciji.

Oklepaj

To je dvodelno ločilo in ločimo: **(– uklepaj,) – zaklepaj**. Uklepaj je desnostičen, zaklepaj pa levostičen.

→ Torej **(to je pravilni zapis)**. Tako **(pa ne bo v redu)**.

Poševnica

To je **načeloma stično ločilo**, ko ima pomen ali, pri, okoli, ulomljeno, na ... (vhod/izhod, 1980/81, 50 km/h). Nestično jo rabimo le za zaznamovanje verzov: Sem dolgo upal in se bal, / slovo sem piki, vej'ci dal, / srce je prazno, srečno ni, / nazaj si pik in vej'c želi.

Podpičje

Podpičje je **levostično**, torej se rabi enako kot pika.

Dvopičje

To je **levostično** ločilo, torej se rabi enako kot pika.

→ Primer: *tako je prav.*

Nestično je, če zaznamuje pomen »**proti**« (9 : 3, Slovenija : Hrvaška), »**deljeno**« (9 : 3 = 3), »**v nasprotju z**« (lepa : lipa : lopa).

Tri pike

Je **nestično** ločilo. To pa zato, ker ... Običajno zaznamujejo nedokončano misel, premor ...

Tri pike so lahko **tudi levostično** ločilo, ampak samo takrat, **kadar nakazujejo izpust dela besede**. Uporabil jih bom za ta pri...

P. S.: Abecednik želi 0 : 1 za vas, vožnjo 130 km/h po avtocesti, da zadenete na 3 · 3 in čim manj preklinja...

Črtica je črtica, meni je vseeno!

To ne bo držalo. V prejšnjih poglavjih smo spoznavali ta resna ločila, tokrat jemljemo črtice. Slovenščina je pikolovska in razlikuje med **pomišljajem**, ki je lahko enodelni ali dvodelni in stični ali nestični, ter **vezajem**, ki je lahko stični ali nestični. Že vidim, kako se razburjate, da zapletamo po nepotrebnem, a pojdimo po vrsti.

Pomišljaj (-)

Enodelni nestični

1. Raba namesto vejice, poudarjeno ločuje del stavka ali povedi.

→ *Rastel sem in dorastel – spoznanja ni bilo.*

2. Zaznamuje nedokončano misel (kot tri pike).

→ *Preberi že enkrat ta pravopis, če ne –*

3. Zveze, v katerih izpustimo npr. glagol.

→ *Pomišljaj – moja ljubezen.*

4. Raba namesto narekovajev.

– *Kaj delaš? vpraša mama. Igraš igrice?*

– *Zakaj sprašuješ? je odvrnil.*

5. Pri naštevanju po alinejah.

– *Pojdi v šolo.*

– *Pozdravi učiteljico.*

– *Spoprijatelji se s kuharico.*

– *Ne pozabi priti domov.*

6. Kot matematični znak.

→ $5 - 2 = 3$

Enodelni stični

1. Zaznamuje pomen od ... do.

→ *Cesta Ljubljana–Celje je zaradi del zaprta. Gospodarska kriza je bila v letih 2008–2011.*

2. Matematični znak minus pri navajanju temperature.

→ $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$

Dvodelni nestični

1. Loči vrinjeni stavek.

→ *Z znanjem – le kdo si tega ne želi – se daleč pride.*

Vežaj (-)

Stični

1. V zloženkah namesto in.

→ *Slovensko-avstrijska meja; Ljutomersko-Ormoške gorice.*

2. Kadar pregibamo kratice.

→ *NUK-a, SAZU-ja.*

3. Med sestavinami zložen, če je prvi del številka ali črka.

→ *C-vitamin, TV-sprejemnik, 4-urni delavnik.*

4. Ločevanje zlogov.

→ *A-be-ce-dnik.*

5. Na koncu osamosvojenega dela zloženke ali sestavljenke.

→ *Dvo- ali tridnevni tečaj pravopisa. Prvo- in drugošolci znajo več kot jaz.*

Nestični

1. Med deloma dvojnega imena, če se oba dela pregibata.

→ *Šmarje - Sap, Videm - Dobropolje.*

2. Med prvotnim in privzetim priimkom ali med imenom in vzdevkom (v obeh primerih tak vezaj lahko opuščamo).

→ *Marija Kranjc - Suhadolnik. Karel Destovnik - Kajuh.*

Seveda to niso vsi primeri rabe pomišljaja in vezaja, navedeni so le najpogostejši. Če boste obvladali vse te, boste odličnjak.

P. S.: Abecednik – vaš jezikovni svetovalec – želi, da bi bilo pozimi tudi do –20 °C in da bi bila to jesen modna črno-bela kombinacija.

Georgea, Georga ali Georgeja?

Sklanjanje tujih imen nam povzroča kup sivih las. Pogosto se zgodi, da kolebamo med dvema možnostma za zapis, včasih se nam po glavi podijo kar tri. Kaj storiti? Za reševanje oreha imamo nekaj možnosti, a včasih odpovedo in je treba po nasvet k lektorju.

- Poglejte pravopisna pravila v Pravopisu.
- Poskusite srečo z BesAno.
- Poglejte v korpus Nova beseda, ali se je že kdo srečal z vašim primerom.

Poglejmo nekaj pogostih primerov:

a) Washington, Stevenson, Larson, Andersen

V teh primerih sta -o- in -e- obstojna in govorjena, zato ju ohranjamo: [vašinjkton, stivenson, larson, andersen]. Zato sklanjamo po modelu: **Stevenson, Stevensona ...**

b) Luter, Jakubec, Hegel

Neobstojni samoglasnik -e- povzroči, da pri zapisu izpade [lutər, jakubəc, hegəl]. Sklanjamo po modelu: **Jakubec, Jakubca ...**

c) Lesage, George

Črke, s katerimi se v prevzetih besedah pišejo glasovi c j č ž š dž, se ohranjajo [lesaž, džordž]. To pomeni, da sklanjamo po modelu: **George, Georgea ...**

d) Chomsky

Imena iz neslovanskih jezikov, ki se izgovarjajo s -ski [čomski], sklanjamo po prvi moški sklanjatvi, nekatera po četrti. To pomeni, da sklanjamo po modelu: **Chomsky, Chomskega ...**

e) Wilde, Mike

Pri teh primerih nemi samoglasnik ne odloča o izgovoru za glasove č ž š dž s pred njim stoječih črk, zato ga ne ohranjamo [uajld, majk]. To pomeni, da sklanjamo po modelu: **Wilde, Wilda ...**

f) Jacques, James

Če nememu samoglasniku sledi soglasnik, osnove ne krajšamo [žak, džejms]. To pomeni, da sklanjamo po modelu: **Jacques, Jacquesa ...**

P. S.: Hugh, Kreisky, Livius in Wallace vas pozdravljajo. Koga od njih poznate?

V mesecu aprilu ...

Kadar pišete o tem, kdaj se je ali se bo nekaj zgodilo, **bodite jasni**. Če napišete, da boste šli v mesecu maju na dopust, je vsem jasno, da je maj mesec, zato tega res ni treba poudarjati. Za pomoč navajam ta zgleda:

- **Slabo: V mesecu aprilu** bomo dosegli cilje. **Dobro: Aprila** bomo dosegli cilje.
- **Slabo: V letu 2010** smo imeli 100 zaposlenih. **Dobro: Leta 2010** smo imeli 100 zaposlenih.

P. S.: Aprila se spoprimate z jezikovnimi orehi, da boste mirneje uživali med prvomajskimi prazniki.

Slovenščina o praznikih

Dedek Mraz, dedek Mraz ali Dedek mraz?

Kmalu bo čas, ko nas bodo spet obiskali dobri možje. Kako jim je že ime? Ja, imajo imena. **Imena veroslovnih ali bajeslovnih bitij se pišejo z veliko začetnico.** Imamo Božička, Dedka Mraza in Miklavža. Dedek Mraz je bil od nekdaj poseben, zato njegovo ime lahko zapišemo tudi dedek Mraz, ker je beseda dedek občno določilo. Ste jim že pisali?

Želim vam miren Božič ali božič? In srečno Novo leto ali novo leto?

Pred davnimi davnimi leti so se v šolah učili, da se imena praznikov pišejo z veliko začetnico. Že dolgo pa velja novo pravilo, da se ta imena **pišejo z malo**, razen tistih, ki so izpeljana iz priimkov (Prešernov dan). Četudi ste na kak praznik čustveno navezani in vam tako veliko pomeni, da bi ga zapisali kar z veliko, vam pravopisna pravila ne bodo prikimala.

P. S. Abecednik vam želi miren božič in srečno novo leto, Miklavžu, Dedku Mrazu in Božičku pa le pišite, naj vas tudi letos obdarujejo.

V kolikor rabite design & komfort

V kolikor bomo kratki in jedrnati ...

Slovenščina je **bogat jezik** in z njim lahko ubesedimo marsikaj. Eno od načel sporočanja je **jedrnatost**. To pomeni, da z majhno količino besed nekaj poimenujemo, ne pa opisujemo. To tudi pomeni, da **se izogibamo rabi pomensko izpraznjenih fraz**, ki ne prispevajo k razumevanju sporočenega.

Primeri:

- **Slabo:** *V kolikor imate dodatna vprašanja, nas pokličite.* **Dobro:** *Če imate dodatna vprašanja, nas pokličite.*
- **Slabo:** *V primeru, da bo deževalo, izlet odpade.* **Dobro:** *Če bo deževalo, izlet odpade.*
- **Slabo:** *V letošnjem letu smo dosegli zastavljene cilje.* **Dobro:** *Letos smo dosegli zastavljene cilje.*
- **Slabo:** *Rad bi se vam zahvalil za dobro opravljeno delo.* **Dobro:** *Zahvaljujem se vam za dobro opravljeno delo.*

Rabim ali potrebujem novo kolo?

Lahko oboje, vendar je pomenska razlika.

- **Rabim** novo kolo. To pomeni, da že imam novo kolo in se z njim že vozim.
- **Potrebujem** novo kolo. To pomeni, da nimam kolesa, novo kolo bi mi prišlo prav.
- Oglas za delo:

*Direktor **rabi** novo tajnico.*

To pomeni, da direktor že ima novo tajnico in jo tudi uporablja. V oglasu bi bila bolj smiselna raba, da direktor **potrebuje** novo tajnico, zdaj je namreč nima.

→ Izjava v letnem poročilu:

*Zaradi pomanjkanja delovne sile **rabimo** nove delavce.*

Verjetno težava s pomanjkanjem delovne sile še vedno je in podjetje še išče nove delavce, torej jih **potrebuje**. Če pa je podjetje že našlo dovolj delavcev, potem jih uporablja.

Minuta za purizem

Človek je po naravi tak, da hitro **podleže slabim razvadam**. Pri jeziku se nam zdi, da bomo bili videti pametnejši in pomembnejši, če se bomo kitili s tujkami, čeprav imamo popolnoma ustrezne slovenske izraze. Med zaobljubami za izboljšanje jezika se lahko znajde tudi ta seznamček besed.

- Namesto komfort bom govoril udobje,
- kvaliteto bo zamenjala kakovost,
- design bo postal oblikovanje ali dizajn,
- presenečenja & darila bodo presenečenja in darila ali pa presenečenja + darila.

P. S.: Če bo leto 2013 dobro, bom potreboval novo tajnico, ki bo skrbela za papirje in račune.

O kletvicah v slovenščini

Ali Slovenci sploh imamo svoje kletvice?

Že nekajkrat se je zgodilo, da je kdo spraševal, kako naj po slovensko izrazi to ali ono tujo kletvico, ki jo lahko slišimo v filmih. A Slovenci sploh imamo ustrezne izraze in fraze, ki bi bile primerne in ustrezne tujim? Odgovor ni preprost, lahko pa zapišemo, da **tristo kosmatih ni edina krepka slovenska, ki jo lahko zabrusimo**.

Naštejte nekaj krepkih!

Sledilci na Twitterju (@Abecednik) so imeli nalogo, naj napišejo kletvice, ki jih uporabljajo v svojem vsakdanu. Hitro se je nabralo kar nekaj sočnih:

→ aufbiks, 'bemo, čreva na plot, da bi te bik nabodu, gromska strekula, hudiča, jebelacesta, k vragu, klinc, krščen Matiček, krucifiks, mat' kurba, matrvola, naj te vrag pocitra, ne me basat, pinju, pisane so rožice, pismu, pišuka, preklet hudič, prekleto, presneto, solit se pejt, strela skrtačena, šment, te bom taku ofrlamuznu, da se boš hudič prec ofr'lu, zlodja ...

Vse naše kletvice izhajajo z juga.

To sploh **ni res**. Bernard Nežmah v svoji knjigi *Kletvice in psovke* zbira slovenske kletvice in jih sistematično razvršča, raziskuje pa tudi njihov izvor. Sodeč po virih smo imeli svoje izvirne kletvice že pred 16. stoletjem in še pred prihodom vpliva južnoslovanskih jezikov. Značilni za naše bentenje so **evfemizmi, močne izraze torej omilimo** (Slovenci smo res čuteča bitja). Namesto izvirne *Imam te poln k****!* rečemo *Imam te poln kufer! P****!* je prešla v *Pismo!* in tako dalje. Mirne duše lahko rečemo, da se boste ob branju Nežmahovega strašnega in bogokletnega čtiva tudi od srca nasmejali. Priznajte: če bi vam sosed zarobantil *Naj ti ohrovt zgnije!*, bi se smejali ali še bolj ujezili?

Hočemo jih več, pri priči!

Vsi neučakani in uka žejni kliknite povezavo, ki vas bo popeljala v zbirko Razvezani jezik, zbir žive slovenščine. Obilo zabave vam želim.

P. S.: Krvave dile, saj slovenščina je pa res bogat jezik, a ne?

Spremembe na področju jezika

Področje, območje ali kaj tretjega?

Velikokrat lahko beremo take primere:

- Profesor uživa ugled **na** mednarodnem **področju**.
- **Na področju** cen bo veliko sprememb.
- **Na področju** gospodarstva smo priča velikim spremembam.
- Smo najboljši **na področju** bančništva.
- Ima veliko izkušenj **na področju** trženja.
- Podjetje ima strašne težave **na področju** kakovosti izdelkov.

Besedo področje uporabljamo v več pomenih. Zaznamuje lahko **ozemlje** z določenimi značilnostmi, **prostor** z neko lastnostjo, **dejavnost**, kjer nekdo opravlja svoje delo, **del telesne površine**. V publicistiki in korporativnem komuniciranju pa se je zelo razpasla neprimerna raba te besede – velikokrat neupravičeno ali kot mašilo ali pa kot slogovna »olepšava« – kot na primer v zgornjih primerih.

Za zgled navajam nekaj možnih rešitev, **kako se izogniti neprimerni rabi** besede področje:

- Profesor **uživa** mednarodni ugled.
- **Glede** cen bo veliko sprememb.
- **V gospodarstvu** smo priča velikim spremembam.
- Smo najboljši **v bančništvu**.
- Ima veliko izkušenj **s trženjem**.
- Podjetje ima strašne težave **s kakovostjo** izdelkov.

P. S.: Obljubite, da se boste izboljšali na področju izražanja v slovenščini.

Posredovanje informacij

Gotovo ste že velikokrat napisali ali pa vsaj prebrali besedo **posredovati**, žal pa je **največkrat rabljena napačno**. Zakaj?

Beremo lahko:

- **Posredujte** podatke o računih pri bankah in hranilnicah v tujini.
- Prosim vas, **posredujte** mi svoje mnenje o tem zakonu.
- Svojih osebnih podatkov **ne posredujte** komur koli!
- Obenem mi **posredujte** tudi informacijo, kdaj in kako boste pristopili k uresničevanju referendumsko izražene volje ljudi.
- Nič kaj rade volje jim je **posredoval** nespodbudne novice z bojišča.

Zakaj je v zgornjih primerih raba glagola posredovati napačna?

Glagol **posredovati** običajno uporabljamo, če želimo povedati, da smo pomagali **doseči sporazum**, soglasje med sprtima strankama, da **smo posredovali pri kom za koga**. Raba v večini drugih primerov ni primerna, saj običajno misel lahko jasnejše izrazimo z drugimi besedami, na primer tako:

- **Sporočite** podatke o računih pri bankah in hranilnicah v tujini.
- Prosim vas, **podajte** mi svoje mnenje o tem zakonu.
- Svojih osebnih podatkov **ne dajte** komur koli!
- Obenem mi **sporočite** tudi informacijo, kdaj in kako boste pristopili k uresničevanju referendumsko izražene volje ljudi.
- Nič kaj rade volje jim je **sporočil** nespodbudne novice z bojišča.

Soočite se s krizo

Dragi bralec. Če vam je v zadnjem času kdo dejal, da se pa enkrat vendarle že soočite s to krizo, **verjamem, da se niste ustrašili. Zakaj?** Ker vem, da veste, kaj pomeni soočiti se.

Soočita se lahko dva človeka in si zato zreta iz oči v oči. Če sta v takem položaju, je zelo verjetno, da se tudi pogovarjata. Nekoliko **težje pa se soočamo s predmeti ali pojmi, saj nimajo oči.** Poglejmo nekaj primerov in predlaganih rešitev:

- **Slabo:** *Kako se soočate s krizo?* **Dobro:** *Kako občutite krizo?*
- **Slabo:** *Kako se soočate s težavami?* **Dobro:** *Kako se spoprijemate s težavami?*
- **Slabo:** *Gosti so soočali argumente.* **Dobro:** *Gosti so primerjali argumente.*
- **Slabo:** *Kako se soočate s kritikami bralcev?* **Dobro:** *Kako sprejemate kritike bralcev?*
- **Slabo:** *Hokejisti so se soočili z uspehom.* **Dobro:** *Hokejisti so doživeli uspeh.*

Meje slovenščine

Že vrabčki čivkajo, da je **slovenščina star jezik in ni od včeraj**. Tudi sami veste, da se je slovensko ozemlje skozi zgodovino zelo spreminjalo – krčilo in širilo. Vse to pa ima daljnosežne posledice, ki jih včasih – tudi nevede – pozabljamo. Vse te spremembe so vplivale tudi na jezik. Ali ste se kdaj vprašali, zakaj ima avstrijsko mesto Wien slovensko poimenovanje Dunaj? Verjetno zato, ker smo bili z Dunajem v preteklosti zelo povezani in je imel za nas velik pomen (tudi Martin Krpan je reševal cesarja). Seveda pa niso vsa mesta, ki so nam bila blizu, dobila slovenskih imen.

Tu je izbor nekaterih tujih zemljepisnih imen, za katera imamo **slovenska poimenovanja**:

- Banja Luka: Banjaluka
- Venezia: Benetke
- Istanbul: Carigrad
- Wien: Dunaj
- Pula: Pulj
- Roma: Rim
- Thessaloniki: Solun

V jeziku pa imamo še en fenomen – nekatera domača imena tujih krajev preprosto niso več v rabi in so postala že **stilno zaznamovana**. Se spomnite, kako Jančarjevi romaneskni junaki romajo v Kelmorajn?

Izbor domačih zemljepisnih imen, ki niso več v splošni rabi:

- Freissing: Breže
- Dresden: Draždani
- Innsbruck: Inomost

- Ancona: Jakin
- Köln: Kelmorajn
- Köbenhavn: Kodanj
- Leipzig: Lipsko
- München: Monakovo
- Salzburg: Solnograd
- Torino: Turin

P. S.: Ko boste poleti čakali na trajekt v Jakinu: če je vaše vozilo iz Monakovega ali Turina, pomislite na podnebno konferenco v Kodanju in na onesnaževanje, ki ga povzročajo izpusti toplogrednih plinov. Seveda ne pozabite na slovenščino.

Naučite me pravilno zapisati datum!

Ker je slovenščina lep in pester jezik, nam ponuja tudi pestro izbiro pri zapisu datuma, kar pa ni vedno dobro, saj ljudje zato velikokrat sprašujejo, **kaj je prav in kaj je bolje.**

Datum v osnovi lahko zapišemo na te načine:

- 1. 2012
- januar 2012
- januarja 2012

Pozor! Pika je v slovenščini levostično ločilo, to pomeni, da se na levi drži besede ali številke, za njo pa je presledek. Datuma **nikar ne pišite tako** 1.1.2012 ali tako 01.01.2012. Slišati je argumente, da je treba pisati datum stično in/ali z ničlami iz dveh razlogov: da kdo ne vrine vmes še kakšne številke; da pri tipkanem dokumentu polovica datuma ne skoči v drugo vrstico. Oba argumenta imata majave noge: 1. če kdo vriva številke, da bi priredil datum, je goljuf in goljufijo se da dokazati. 2. za skakanje polovice datuma v novo vrstico računalniški zapis pozna rešitev, to je **nedeljivi presledek**. Ta računalniku pove, naj besed nikakor ne loči v dve vrstici. Nedeljivi presledek naredimo tako, da pritisnemo kombinacijo tipk **Shift + Ctrl + preslednica** namesto le preslednice.

Kaj pa vejice pri zapisu datuma?

Ko pišete vabilo, običajno napišete tudi datum. Pri zapisu datuma imamo **dve možnosti** – z vejicama ali brez njiju:

- Prireditev bo v petek, 20. junija 2012, ob 12. uri.
- Prireditev bo v petek 20. junija 2012 ob 12. uri.

Nikakor pa **ne pišite tako**:

- Prireditev bo v petek, 20. junija 2012 ob 12. uri.

→ Prireditev bo v petek 20. junija 2012, ob 12. uri.

P. S.: Dne 20.06., ob 12.00 uri bo sredin čas za kosilo. Če menite, da bi ta zapis časa lahko bil boljši, ga ustrezno popravite.

Grem delat ali grem delati?

Pred vami je težka naloga: Grem delat ali grem delati – to je tu vprašanje.

V vsakdanjem govoru velikokrat krajšamo besede, sploh zadnje zloge, zato si večinoma sploh ne belimo glave s takimi vprašanji, kot je to v naslovu. Ampak kaj, ko pa je treba včasih tudi kaj zapisati – takrat se naenkrat znajdemo pred težkim vprašanjem, kaj je prav.

Slovenščina loči pri glagolu, to je besedi, ki izraža stanje, dogajanje, dejanje – **nedoločnik** (delati) in **namenilnik** (delat).

Pravilo, kdaj uporabljati nedoločnik in kdaj namenilnik, je preprosto: **kadar imate glagol, ki izraža premikanje, potem uporabite namenilnik, v vseh drugih primerih pa nedoločnik.**

Nekaj primerov za lažjo predstavo:

- Glagoli premikanja (**grem**, tečem, peljem se ...) + namenilnik (**delat**, spat, streč)
- Naklonski glagol (hočem, **moram**, ne morem ...) + nedoločnik (delati, **spati**, streči)
- Glagoli začetka in nehanja (začenjam, nehujem, **končujem** ...) + nedoločnik (**delati**, spati, streči)
- Drugi glagoli in izrazi (splača se, **dobro je**, lepo je ...) + nedoločnik (delati, **spati**, streči)

Kratka vaja

Za spodnje primere izberite pravilno rešitev.

- Poleti bomo šli (taborit - taboriti).
- (Računati - Računat) je težko.
- Janez se je hitel (opravičevat - opravičevati).
- Človek mora (znat - znati) (prenašat - prenašati) največje težave.

P. S.: Še nekaj sem vam hotel reči – oh, biti zdaj v Bohinju, to ni več vprašanje.

Kaj pomeni beseda voliti?

Beseda voliti se je pri nas prvič pojavila nekje v 18. stoletju, sorodne besede pa imamo že od 10. stoletja dalje. V stari cerkveni slovanščini je beseda voliti pomenila imeti rad, hoteti; praslovanski pomen besede je bil izražati svojo voljo, izbirati – slednji pomen izhaja celo iz stare indijščine. Zdaj veste, kaj delate, ko volite.

Si želite svojega pomerkača?

Najprej – kdo je pomerkač? Tako so včasih rekli oskrbniku kakega objekta, recimo lovske koč, logarske postojanke. Če imate veliko nepremičnin, si lahko torej omislite pomerkača.

Na kratko o rabi krajšav

Krajšave uporabljamo zato, da **zmanjšamo količino besedila** zaradi prostorske stiske. Včasih pa jih uporabljamo **iz navade**, čeprav raba krajšave sploh ni potrebna ali pa je prav zato celo nepravilna.

1. pravilo – krajšava ne sme začeti povedi.

- **Neustrezno:** Ga. učiteljica bo v ponedeljek pozdravila učence.
- **Ustrezno:** Gospa učiteljica bo v ponedeljek pozdravila učence.

2. pravilo – krajšav ne kopičimo

- **Neustrezno:** Na zabavo sta povabljeni tudi g. in ga. Novak.

3. pravilo – sklanjanje krajšave ga.

Uporabljamo samo ga. (gospa), ge. (gospe) in go. (gospo).

4. pravilo – ne moremo uporabljati vseh krajšav v vseh primerih:

- dr. pišemo pred priimkom ali pred imenom in priimkom;
- g. pišemo pred priimkom ali pred imenom in priimkom, samo pred imenom zelo redko;
- str. pišemo le ob številki.

- **Neustrezno:** Starejši g. je poklical dr. in mu pokazal izvid na str. šest.

P. S. Če bi radi pisali g. Janezu, premislite, raba krajšav ni vedno smiselna in dovolj je prostora za vse črke.

O Abecedniku

Podjetje Abecednik ponuja jezikovne storitve prevajanja, sodnega prevajanja in tolmačenja, lektoriranja besedil ter učenja slovenščine kot tujega jezika. Od drugih podjetij se razlikuje po prijaznosti, ustrežljivosti in odzivnosti, poleg tega je Abecednikovo vodilo popolno zadovoljstvo stranke – samo najboljša storitev je dovolj dobra storitev. Vabimo vas, da nas preizkusite!

Telefon: 0599 733 97

GSM: 031 542 575

E-pošta: info@abecednik.si

Spletni naslov: www.abecednik.si